

# Πενταμερής διάσκεψη για το Κυπριακό ή the show must go on

Αναδημοσίευση από το [commune.org.gr](http://commune.org.gr)

του Γρηγόρη Ιωάννου\*

Σχεδόν τέσσερα χρόνια μετά την κατάρρευση των συνομιλιών το 2017, τον Μάρτιο του 2021 αναμένεται να πραγματοποιηθεί ξανά πενταμερής διάσκεψη για το Κυπριακό. Αυτή η διάσκεψη θα είναι «άτυπη», επειδή δεν αναμένεται να καταλήξει σε αποτέλεσμα· θα διερευνήσει αν υπάρχει έδαφος για μια άλλη, τυπική, πενταμερή που θα πραγματοποιηθεί αργότερα με σκοπό εκείνη να καταλήξει κάπου. Οι συνομιλίες για την επίλυση του Κυπριακού έχουν εδώ και πάρα πολλά χρόνια πάρει τη μορφή σαπουνόπερας που, ενώ τα δεδομένα και οι χαρακτήρες αλλάζουν, η κεντρική δομή του σεναρίου παραμένει η ίδια. Το Κυπριακό δεν λύνεται διότι το κυρίαρχο τμήμα της ελληνοκυπριακής αστικής τάξης έχει αποφασίσει ότι το ρίσκο που μπορεί να προκύψει γι' αυτήν από την επανένωση της χώρας είναι μεγαλύτερο από το όφελος που μπορεί να έχει.

Στα χρόνια που ακολούθησαν την πλειοψηφική απόρριψη του Σχεδίου Ανάν από την ελληνοκυπριακή κοινότητα, έγινε ξεκάθαρο ότι δεν υπάρχει η απαραίτητη πολιτική βούληση από ελληνοκυπριακής πλευράς για συμβιβασμό που θα επέτρεπε τον διαμοιρασμό εξουσίας και τη συνύπαρξη των δύο κοινοτήτων εντός μιας ομόσπονδης κρατικής δομής. Έτσι, η διχοτόμηση έγινε ουσιαστικά όχι απλώς μια αποδεκτή εξέλιξη, αλλά η πρώτη επιλογή της ελληνοκυπριακής ελίτ. Την ίδια στιγμή, η διχοτόμηση με τη μορφή μιας επίσημης συμφωνίας αλληλοαναγνώρισης δύο κυρίαρχων κρατών στην Κύπρο δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή ούτε διεθνώς ούτε εσωτερικά, ενώ, ακόμα και αν μπορούσε να τύχει ικανοποιητικής ανοχής, η διαπραγματέυσή της

είναι δυσκολότερη από τη διαπραγμάτευση της διζωνικής δικοινοτικής ομοσπονδίας.

Η ελληνοκυπριακή αστική τάξη δεν φημίζεται για τη διορατικότητα ή για την ευφυΐα της. Ουσιαστικά η σύγχρονη ιστορία της Κύπρου είναι η ιστορία ενός κοντόφθαλμου μικρομεγαλισμού από πλευράς της ελληνοκυπριακής ηγεσίας, τόσο απέναντι στους Τουρκοκυπρίους όσο και διεθνώς και σε σχέση με την περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Ενός μικρομεγαλισμού που διαρκώς τιμωρείται, ηττάται και ξεφτιλίζεται, αλλά παρ' όλα αυτά επιβιώνει.

Παρά την κυρίαρχη αντίληψη στην ελληνοκυπριακή κοινότητα και στην Ελλάδα περί Τουρκίας που είναι αδιάλλακτη, επεκτατική ή και «νευρική», η Τουρκία έχει αποδείξει στο ζήτημα των υδρογονανθράκων αλλά και γενικότερα στην πολιτική της για τα θέματα της Ανατολικής Μεσογείου ότι είναι δύναμη που γνωρίζει καλά και τους συσχετισμούς ισχύος, τους οποίους αποτυπώνει σε όλα τα επίπεδα και όχι απλώς στο στρατιωτικό, αλλά και τα όριά της ως περιφερειακής δύναμης. Γνωρίζει [πολύ καλύτερα από την ελληνο-κυπριακή πλευρά να υποχωρεί προς όφελος ενός αμοιβαίου συμβιβασμού, όπως απέδειξε το 2004 για το ζήτημα της κυριαρχίας και το 2017 για το ζήτημα των εγγυήσεων, αλλά έχει ταυτόχρονα την ισχύ, όπως και η Βρετανία και οι μεγαλύτερες δυνάμεις ΗΠΑ και Ρωσία, να διασφαλίσει τα συμφέροντά της και σε συνθήκες μη επίλυσης του Κυπριακού. Το πόσο εύκολα μπλόκαρε το μονομερές ενεργειακό πρόγραμμα της Κυπριακής Δημοκρατίας και ξεγύμνωσε το αφήγημα του East Med και των συμμαχιών της με Ελλάδα, Ισραήλ και Αίγυπτο είναι αποκαλυπτικό.

Ο Αναστασιάδης υπήρξε ο πρώτος Ελληνοκύπριος ηγέτης που εισηγήθηκε στην Τουρκία τη διχοτόμηση της Κύπρου. Δεν είναι ξεκάθαρο αν οι λόγοι που τον ώθησαν σε αυτό ήταν η μέθη από τα κέρδη της «αρπαχτής» με τα διαβατήρια ή μια γενικότερη ανεπάρκεια αντίληψης των γεωπολιτικών και πολιτικών δεδομένων. Όπως και να έχει, είτε ήταν προϊόν μιας απερίσκεπτης αφέλειας είτε ενός αψηφιστου τυχοδιωκτισμού, η κίνηση αυτή έχει αναμφίβολα επιτείνει την καταστροφική πορεία του Κυπριακού.

Όχι επειδή υπάρχει άμεσος κίνδυνος επισημοποίησης της διχοτόμησης -αυτό χρειάζεται ακόμα μια γενιά για να γίνει αποδεκτό εσωτερικά-, αλλά επειδή διαμόρφωσε τις προϋποθέσεις να κυλήσει άλλη μία δεκαετία χωρίς προοπτική, με την Τουρκία απενοχοποιημένη και ελεύθερη να κάνει ό,τι θέλει και στο βόρειο μέρος και στη θάλασσα γύρω από την Κύπρο και επειδή μετέτρεψε το Κυπριακό από αυτόνομο ζήτημα και καταλύτη μιας μελλοντικής διευθέτησης στα ελληνο-τουρκικά σε υποσημείωση ενός ευρύτερου γεωπολιτικού ανταγωνισμού για τις ΑΟΖ της Ανατολικής Μεσογείου, στην οποία η Κυπριακή Δημοκρατία δεν μπορεί καν αντικειμενικά να έχει οποιονδήποτε ουσιαστικό λόγο.

Η αντίληψη ότι η διχοτόμηση της Κύπρου σημαίνει απλώς το χάρισμα της βόρειας Κύπρου στην Τουρκία με αντάλλαγμα η Τουρκία να αφήσει το νότιο μέρος και τη νότια θάλασσα ελεύθερο πεδίο για να κάνουν ό,τι θέλουν οι Ελληνοκύπριοι και η Ελλάδα, είναι μυθική και εξόφθαλμα παιδαριώδης – και όμως φαίνεται ότι, σε κάποιο βαθμό τουλάχιστον, η ελληνοκυπριακή ελίτ πίστεψε και η ίδια το παραμύθι το οποίο πούλησε στην κοινή γνώμη που ακόμα το πιστεύει. Η μονοπώληση του κράτους, περιορισμένου στο νότιο μέρος του νησιού, από τους Ελληνοκυπρίους για μισό αιώνα εδραίωσε την αντίληψη ότι αυτό είναι κάποιου είδους «κεκτημένο» που κλείδωσε και που δεν απειλείται από τη διχοτόμηση. Η διχοτόμηση όμως δεν είναι πολλαπλασιασμός της κυριαρχίας, από μονή σε διπλή· είναι διαίρεσή της. Η διαδικασία αναβάθμισης της βόρειας Κύπρου θα είναι ταυτόχρονα διαδικασία υποβάθμισης της νότιας Κύπρου καθώς αυτή αντλεί τη νομιμοποίησή της ως Κυπριακή Δημοκρατία μόνο στον βαθμό που είναι -και φαίνεται- έτοιμη να δεχτεί τους Τουρκοκύπριους επί ίσοις όροις. Καθώς αυτή η εικόνα διαβρώνεται, ή ακριβέστερα καθώς αυτό το ψέμα αποκαλύπτεται, η πορεία προς τα δύο κράτη σε βάθος χρόνου θα είναι ιδιαίτερα επίπονη για την ελληνοκυπριακή κοινότητα.

Στο Κραν Μοντάνα το 2017 υπήρξε ένα ιστορικό ναυάγιο ανάλογο με αυτό του 2004 με καθαρή ευθύνη του Νίκου Αναστασιάδη, ο οποίος κατάφερε να χρησιμοποιήσει και να εργαλειοποιήσει για

τους δικούς του σκοπούς στην πορεία προς αυτό και τον Νίκο Κοτζιά, εκμεταλλευόμενος τον υπερφίαλο χαρακτήρα και τη ματαιοδοξία του, και φυσικά τις δυνάμεις που εκπροσωπούσε μέσα στο ελληνικό πολιτικό σύστημα και το ελληνικό «βαθύ κράτος». Από τότε μόνο χειρότερα έχουν γίνει τα δεδομένα, αφού ο Μουσταφά Ακιντζί έχασε τις εκλογές στην τουρκοκυπριακή κοινότητα και ο Αναστασιάδης έχασε κάθε ψήγμα αξιοπιστίας, καθώς έσπρωξε τη χώρα βαθιά σε ένα τέλμα διαφθοράς, ισοπέδωσης των θεσμών και γενικευμένης απαξίωσης.

Τα ελληνο-τουρκικά έχουν τις δικές τους δυναμικές και τα δικά τους αδιέξοδα. Σε αυτή τη συγκυρία, το να κρατηθεί το Κυπριακό ένα άλυτο και ανοιχτό ζήτημα φαίνεται ότι κέρδισε έδαφος και στους κόλπους της ελληνικής ελίτ. Από τη μια, λειτουργεί ως επιπλέον ανάχωμα και άλλοθι στην απροθυμία της να ξεκινήσει συνολικό διάλογο εφ'όλης της ύλης με τη Τουρκία από την άλλη, διευκολύνει την προσπάθεια εκμετάλλευσης της επιδείνωσης της σχέσης της Τουρκίας με τις ΗΠΑ και τη Δύση για ενίσχυση της περιφερειακής θέσης της Ελλάδας. Η ελληνική εξωτερική πολιτική είναι επίσης κοντόφθαλμη και με στοιχεία τυχοδιωκτισμού – αλλά αυτό είναι ένα άλλο ζήτημα.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει καταστήσει σαφές ότι δεν αποδέχεται δύο κυπριακά κράτη εντός της, έχει τονίσει ότι ολόκληρη η Κύπρος είναι τμήμα της επικράτειάς της και ότι δεν προτίθεται να εγκαταλείψει τους Τουρκοκύπριους πολίτες της. Στην πραγματικότητα, όμως, η ΕΕ βρίσκεται σε αδιέξοδο που την καταδικάζει σε στάση αδράνειας, καθώς δεν έχει επαρκείς μηχανισμούς να πιέσει την ελληνοκυπριακή πλευρά χωρίς να περιπλέξει τη σημαντική σχέση της με την Τουρκία και να στενέψει τα όρια διαπραγμάτευσης της ειδικής τους σχέσης. Ο ΟΗΕ βρίσκεται σε παρόμοιο αδιέξοδο με την ΕΕ, έχοντας ακόμα στενότερο περιθώριο δράσης. Ο ΟΗΕ αντιλαμβάνεται ότι το Κυπριακό έχει καταστεί σχεδόν ανεπίλυτο ζήτημα και έχει υπαινιχθεί ότι θα μπορούσε να αποστασιοποιηθεί από αυτό. Την ίδια στιγμή ξέρει πολύ καλά, καλύτερα από πολλούς Κύπριους, ότι το στάτους κβο δεν είναι στατικό ούτε σταθερό ούτε

ασφαλές, ιδιαίτερα μετά την αύξηση της έντασης σε σχέση με τα ζητήματα της ΑΟΖ. Έτσι υπάρχει ένα αντικειμενικό όριο στο κατά πόσο στα αλήθεια μπορεί να αποστασιοποιηθεί, ή στο κατά πόσο μπορεί ρητά να αποδώσει τις ευθύνες της μη επίλυσης του Κυπριακού. Αυτό εξηγεί και τη σύγκληση αυτής της πενταμερούς, που μάλλον έχει σκοπό να συντηρήσει όσο είναι δυνατόν τα δεδομένα επί του εδάφους μέχρι παρακάτω.

Ωστόσο, εν τέλει, όσο και αν το Κυπριακό καθίσταται κατά καιρούς «μικροενόχληση» για τη διεθνή κοινότητα, αντλώντας περισσότερους πόρους από ό,τι δικαιολογεί το μέγεθος και η σημαντικότητα του νησιού, λέγεται κυπριακό πρόβλημα διότι είναι πρώτα από όλα πρόβλημα των Κυπρίων – αυτοί επηρεάζονται άμεσα από αυτό και μόνο αυτοί μπορούν να το λύσουν. Η τραγικότητα της κατάστασης είναι ότι η μερίδα που αντιλαμβάνεται το άλυτο Κυπριακό ως αυξανόμενο επικίνδυνο παραλογισμό επισκιάζεται από τη μερίδα που βολεύεται καθώς κερδίζει από αυτό. Μια άλλη μερίδα Κυπρίων, πιθανότατα μεγαλύτερη από τις δυο προαναφερόμενες, αρκείται στο να παρακολουθεί αδιάφορα, έστω από συνήθεια, τη συνέχιση της προβολής αυτού του σόου.

\* Ο Γρηγόρης Ιωάννου είναι πολιτικός κοινωνιολόγος, ερευνητής στο πανεπιστήμιο της Γλασκώβης και συγγραφέας του βιβλίου «Ο Ντενκτάς στον Νότο: η κανονικοποίηση της διχοτόμησης στην ελληνοκυπριακή πλευρά», Εκδόσεις Ψηφίδες.

Πηγή: [commune.org.gr](http://commune.org.gr)